

SÈRIE 5

A tots els exercicis i opcions, les respostes suggerides i les puntuacions parcials de les preguntes són orientatives. El corrector o correctora valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A**Exercici 1: Mapa dels països membres de la Unió Europea**

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 3 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 1: *Catalunya i Espanya, a Europa i al món*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un mapa de tipus polític que reflecteix la composició actual de la Unió Europea. Hi estan representats tots els estats membres i s'hi indica la data d'incorporació a aquesta organització. La font és una pàgina web.

(0,5)

Es poden observar els països que van crear la UE el 1957: Alemanya, Bèlgica, Luxemburg, Holanda, França i Itàlia. Les incorporacions posteriors: Dinamarca, Regne Unit i Irlanda el 1973, Grècia el 1981, Espanya i Portugal el 1986, Finlàndia, Suècia i Àustria el 1995, el conjunt de països integrats el 2004 i les darreres adhesions de Bulgària i Romania el 2007.

(0,5)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Espai Schengen: És el format per aquells països de la UE que han signat l'acord o tractat d'Schengen sobre la lliure circulació de persones, sense necessitat de passar per controls duaners o policials a les seves fronteres. No tots els països de la UE han signat l'acord (el Regne Unit i Irlanda es mantenen al marge), mentre que hi ha països que no formen part de la UE, com Noruega, Suïssa i Islàndia, que s'hi han adherit.

(0,5)

Fons de Cohesió: El Fons de Cohesió finança projectes d'inversió pública als Estats membres de la Unió Europea que tenen un PIB per càpita inferior al 90% de la mitjana comunitària. Són projectes destinats a millorar el medi ambient i la integració de les xarxes transeuropees de transport.

(0,5)

3) [1,5 punts]

Exposeu breument els aspectes més destacables de la CECA (1951), precedent de la construcció europea:

La Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA) va ser un tractat signat per França, Alemanya, Itàlia i els països del Benelux, que tenia com a objectiu aconseguir la lliure competència en el mercat del carbó i de l'acer, per tal d'aconseguir preus més barats i assegurar-ne el subministrament.

(0,5)

b) Expliqueu les característiques i funcions principals de la Comissió Europea.

La Comissió Europea constitueix el poder executiu de la UE, és l'equivalent al govern europeu. Està formada per comissaris escollits pels estats membres de la UE. Les seves funcions principals són la gestió de les polítiques comunitàries: agrícoles, industrials, de telecomunicacions, de transport, de medi ambient, etc.

(0,5)

c) Observeu el mapa i escriviu el nom de cinc països europeus que no formin part actualment de la Unió Europea.

L'alumnat ha d'esmentar cinc països que no formin part de la UE, com per exemple els següents: Suïssa, Islàndia, Noruega, Ucraïna, Bielorússia, Rússia, Croàcia, Sèrbia, Montenegro, Bòsnia-Herzegovina, Macedònia, Kosovo, Albània, Moldàvia, etc.

(0,5)

4) [1,5 punts]

a) Pes de la població europea en el context mundial.

La població de la UE ronda els 500 milions d'habitants, fet que la situa en tercera posició mundial, per darrera de la Xina i la Índia.

(0,5)

b) Objectius que pretén la Política Agrària Comuna (PAC).

Els principals objectius de la PAC són augmentar la productivitat de les explotacions agràries; assegurar unes rendes suficients per a la població que treballa en el sector agrari; garantir l'aprovisionament d'aliments i assegurar uns preus raonables pels consumidors.

(0,5)

c) Què és la zona euro? Indiqueu el nom de tres estats de la Unió Europea que no formin part de la zona euro.

La zona euro la formen el conjunt d'estats de la UE que utilitzen l'euro com a moneda comuna.

(0,25)

L'alumnat ha d'esmentar tres països extrets del grup següent:

Els estats de la UE que no formen part de la zona euro són el Regne Unit, Dinamarca, Suècia, Estònia, Letònia, Lituània, Polònia, Rep. Txeca, Hongria, Romania i Bulgària.

(0,25)

Exercici 2: Fotografia del treball en un hivernacle

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3: *Territori i activitats econòmiques*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'una fotografia d'una explotació destinada a l'agricultura intensiva, un hivernacle, on es practica l'agricultura de regadiu amb una gran productivitat, en aquest cas amb l'obtenció de productes d'horta.

(1)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Agroindústria: fa referència al sector de la indústria que es basa en la manipulació i/o transformació dels productes agrícoles i ramaders (també s'hi poden incloure els forestals i de la pesca) en productes elaborats que es posen a disposició dels consumidors.

(0,5)

Agricultura a temps parcial: es tracta del tipus de treball d'aquells pagesos que tenen una altra ocupació (a la indústria, la construcció o els serveis) a més a més de la dedicada a l'explotació agrària, i sol ser característica dels petits propietaris.

(0,5)

3) [1,5 punts]

a) A quins territoris catalans és més present el tipus d'agricultura que apareix a la fotografia?

A Catalunya l'agricultura intensiva de regadiu, sota hivernacle o a l'aire lliure, és característica de les comarques del Maresme i el Baix Llobregat, amb importants conreus d'horta, així com a les planes regades de la plana de Lleida, el camp de Tarragona i el Baix Ebre-Montsià.

Es donarà tota la puntuació sempre que s'esmentin **dues** comarques de les anteriorment citades.

(0,25)

I a quins territoris espanyols?

En el cas espanyol cal esmentar tota la costa mediterrània, des de Castelló a Màlaga, especialment València, Múrcia i Almeria, i també a Huelva.

Es donarà tota la puntuació quan s'esmentin **dues** províncies situades a l'àrea esmentada.

(0,25)

b) l'agricultura intensiva o de mercat es caracteritza per una gran inversió en capital i en tecnologia per tal d'aconseguir uns rendiments molt elevats.

(0,5)

c) Quins són els principals productes que s'obtenen?

Els principals productes que s'hi fan són les hortalisses (tomàquets, pebrots, cogombres, etc.), les flors i les plantes ornamentals.

Es donarà tota la puntuació quan s'esmenti **un** dels productes citats anteriorment.

(0,5)

4) [1,5 punts]

L'alumne hauria de comentar les següents transformacions:

a) superfície agrària i tipus de conreu:

la superfície agrària en general ha disminuït, per abandonament dels espais rurals menys productius i per influència dels processos urbanitzadors prop de les àrees urbanes.

(0,25)

Pel que fa al tipus de conreu, s'ha incrementat força el regadiu mentre que ha davallat la diversificació productiva dels espais agraris, que han tendit a l'especialització en els productes més rendibles.

(0,25)

b) la població activa agrària:

La població activa agrària ha davallat de forma molt important, amb un envelliment progressiu. També és important el pes creixent dels assalariats agraris i de l'agricultura a temps parcial.

(0,5)

c) les característiques de les explotacions agràries:

Les explotacions agràries han evolucionat cap a menys explotacions, més mecanitzades i tecnificades, amb unes dimensions més grans i amb menor pes de la tradicional explotació familiar.

(0,5)

Opció B

Exercici 1: Mapa de densitat de població a Catalunya

A l'exercici 4 es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum *La població i el sistema urbà: dinàmica i desigualtat*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

Es tracta d'un mapa de tipus temàtic que reflecteix la distribució de la població catalana per municipis. La variable emprada és la densitat de població i està representada mitjançant sis intervals diferenciats per colors. Les dades són del 2005.

S'observa que les densitats de població més altes es localitzen a l'àrea metropolitana de Barcelona, a la costa i a l'entorn d'algunes capitals provincials i comarcals.

(1)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Poblament: és el procés i la forma d'ocupació del territori per part d'un grup humà o població.

(0,5)

Densitat de població: variable que mesura la distribució de la població en terme de nombre d'habitants per unitat de superfície, generalment quilòmetres quadrats.

(0,5)

3) [1,5 punts]

a) Quins són els eixos i les àrees més poblades?

Es pot observar la desigual distribució de la població que es concentra majoritàriament al litoral i prelitoral, destacant l'Àrea Metropolitana de Barcelona, les àrees urbanes de Tarragona-Reus, de Girona i de Lleida. La costa i els eixos fluvials del Llobregat i del sistema Congost-Ter també mostren una densitat de població per sobre de la resta del territori.

Les causes són de tipus històric i econòmic. En el cas dels eixos fluvials del Llobregat i del Ter s'hi van localitzar diferents assentaments industrials aprofitant la força motriu de l'aigua que van atreure molta població ja a la segona meitat del segle XIX. Les capitals de província han estat importants centres administratius, comercials i de serveis també des del segle XIX.

L'àrea metropolitana de Barcelona deu el seu creixement demogràfic generalitzat a l'impuls que pren la industrialització a partir dels anys 50 i 60 del segle passat, que va atreure importants fluxos migratoris procedents d'altres regions d'Espanya.

La costa és un important atractor de població sobretot amb el desenvolupament de la indústria turística a partir dels anys 60 del segle XX.

(1)

b) Quines són les àrees amb una densitat de població més baixa?

Les comarques del Pirineu i Prepirineu de Lleida (0,25), juntament amb les comarques de l'interior de Tarragona (0,25).

Les causes són degudes al despoblament sofert per aquestes comarques al llarg del segle XX a causa de la poca rendibilitat del sector agrari i l'atracció millors condicions de vida i treball ofertes pels centres comarcals propers o les àrees industrials.

(0,5)

4) [1,5 punts]

Expliqueu les característiques i la morfologia del poblament rural a Catalunya.

El poblament rural generalment presenta una baixa densitat de població en comparació amb l'espai urbà. Pot ser un poblament rural de caràcter concentrat si la població es localitza preferentment en nuclis urbans distants entre ells i separats per àmplies zones on predominen els sòls agrícoles i/o forestals.

(0,25)

o bé dispers si la població viu en cases aïllades o en petits nuclis situats a poca distància els uns dels altres.

(0,25)

El poblament rural concentrat és característic de l'àrea pirinenca, de les terres de Lleida i de les comarques més occidentals de Tarragona.

(0,25)

El poblament rural dispers és freqüent a les comarques de Girona.

(0,25)

En l'actualitat l'expansió de formes i morfologies urbanes per tot el territori dona lloc a nous espais que reben denominacions diverses: periurbà, suburbà, rururbà,... en els quals conviuen elements propis de l'espai rural (nuclis rurals, masos, conreus, zones forestals, explotacions ramaderes, ...) amb artefactes relacionats amb les formes de vida urbana com polígons industrials, àrees logístiques, vies de circulació ràpida, urbanitzacions, etc., que provoquen que el límit físic entre els espais rurals i els urbans es difumini de forma gradual.

(0,5)

Es donarà la puntuació completa (0,5) si es menciona **un** dels conceptes (periurbà, rururbà, suburbà) que fan referència als nous espais i s'explica que són àrees amb coexistència d'elements.

Exercici 2: Text sobre el canvi climàtic

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 6 i 8 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum *Medi ambient i paisatges*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en el seu resum els aspectes següents:

Idees principals:

La temperatura mitjana del planeta ha augmentat i ho continuarà fent durant els pròxims anys.

(0,25)

L'augment serà més o menys important segons l'evolució demogràfica, el model de creixement econòmic i el respecte pel medi.

(0,25)

Si no s'actua reduint les emissions de gasos d'efecte hivernacle, l'escalfament serà elevat i tindrà greus conseqüències.

(0,25)

Es tracta d'un text de caràcter expositiu de Javier Martín Vide, la font és La Vanguardia-Dossier i està publicat a l'any 2009.

(0,25)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Desenvolupament sostenible: model de desenvolupament que satisfà les necessitats actuals de la població sense comprometre el dret de les generacions futures a satisfer les seves.

(0,5)

Gas d'efecte hivernacle: gas que absorbeix la radiació infraroja emesa per la Terra i contribueix a l'augment de temperatura de l'atmosfera. Exemples: diòxid de carboni, metà, vapor d'aigua, etc.

(0,5)

3) [1,5 punts]

L'efecte hivernacle és un fenomen natural de l'atmosfera, on una sèrie de gasos, sobretot el vapor d'aigua i el diòxid de carboni, absorbeixen una part de la radiació infraroja procedent de la Terra. Aquest fenomen que la temperatura del planeta sigui apta per a la vida. Però l'excés de concentració de diòxid de carboni(CO₂), produït principalment de la combustió de combustibles fòssils, i altres gasos com el metà, provoquen una acumulació de calor en l'atmosfera que comporta un augment global de la temperatura i el reescalfament del planeta.

(0,5)

El vapor d'aigua, el diòxid de carboni i el metà són els principals gasos d'efecte hivernacle.

(0,5)

Les conseqüències previsibles del canvi climàtic són:

Un augment de la temperatura mitjana global, que repercutiria en el desglaç de les geleres de muntanya i dels casquets polars, fet que comportaria l'elevació del nivell del mar que inundaria zones costaneres avui densament poblades.

La modificació del règim de temperatures i precipitacions a moltes regions del món. Es probable que fenòmens com temperatures extremes, onades de calor i fortes precipitacions siguin més freqüents. Ciclons, tifons i huracans poden ser més intensos. També es pot exacerbar la desertificació de certes zones climàticament fràgils del planeta.

(0,50)

4) [1,5 punts]

Quines activitats humanes contribueixen al canvi climàtic?:

Les activitats humanes provoquen un augment de gasos hivernacle amb la crema de combustibles fòssils derivada de l'activitat industrial i de transport i dels automòbils, que desprenen grans quantitats de diòxid de carboni i òxid de nitrogen. La desforestació i els incendis contribueixen a aquest fenomen. Les activitats agrícoles i ramaderes generen metà, producte de la descomposició de la matèria orgànica. Alguns processos industrials generen hidrofluorocarburs, etc.
(0,5)

Quines són les posicions de la comunitat internacional sobre aquesta problemàtica?:

Pel que fa a la resposta internacional als efectes del canvi climàtic cal destacar a la Unió Europea i el Japó com als països més compromesos en la lluita contra el canvi climàtic, mentre que els EUA són reticents a limitar la producció de gasos hivernacle per interessos econòmics. Els països en vies de desenvolupament rebutgen les limitacions per no dificultar el seu desenvolupament (cas de la Xina, Índia...). Actualment els EUA han adoptat una postura més compromesa.
(0,5)

Esmenta una conferència internacional que hagi proposat la limitació de les emissions de gasos hivernacle:

La iniciativa més important relacionada amb l'efecte hivernacle és la conferència de Kyoto de 1997 on es va acordar la reducció de les emissions de CO₂ dels països industrialitzats. Aquest acord s'han revisat i ampliat en posteriors cimeraes.
(0,5)